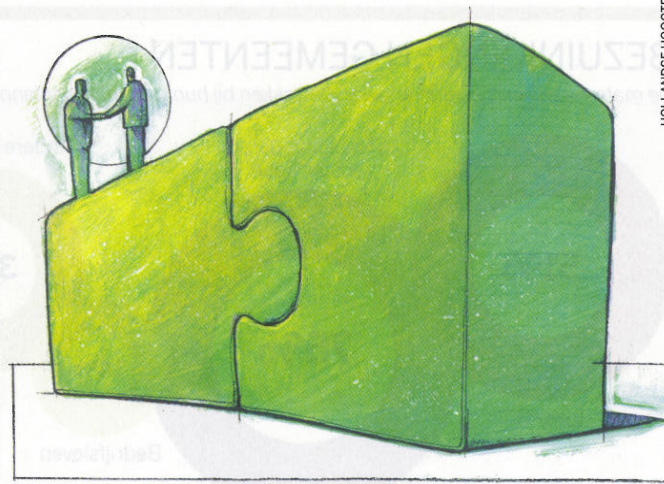


# 'Fuseren goedkoper dan ambtelijk samenwerken'

**Gemeenten die fuseren zijn voordeliger uit dan gemeenten die (ambtelijk) samenwerken. Vooral de personeelslasten dalen in gefuseerde organisaties aanzienlijk.**

Het is één van de conclusies die adviesbureau Leeuwendaal trekt na een inventarisatie van de ervaringen over de laatste vijf jaar in 13 herindelings- en 3 ambtelijke samenwerkingsverbanden. In veel van de gefuseerde organisaties blijken met name de personeelskosten aanzienlijk gedaald in vergelijking met de situatie ervoor. 'In de gemeenten Oldambt en Súdwest Fryslân bijvoorbeeld loopt dit in de miljoenen euro's', stelt adviseur Han Hiemstra. Tegelijkertijd boeken veel gemeenten aantoonbare kostenbesparingen op bijvoorbeeld (onderhoud van) systemen en gebouwen, maar ook inkoop en externe inhuur. Dit gebeurt ondanks de soms hoge maar noodzakelijke eenmalige investeringen. 'Integrale ambtelijke vormen van samenwerking, waarbij meer dan drie gemeenten zijn be-



HOLLANDE HOOGTE

trokken en waar grote verschillen bestaan voor wat betreft profiel en visie, zijn slechts beperkt efficiënter dan zelfstandige gemeenten', aldus Hiemstra. Opmerkelijk is dat gemeenten die recent zijn opgeschaald daadwerkelijk hun bestuurskracht hebben verbeterd. Duidelijk is dat veel organisaties door een gemeentelijke fusie meer positie in de bestuurlijke omgeving hebben gekregen en dus ook

bestuurskrachtiger zijn geworden. Hiemstra: 'Dat komt op verschillende manieren tot uitdrukking. Provincies zien de nieuwe gemeente meer als gesprekspartner, zeker als de betreffende gemeente in de hiërarchie qua grootte aardig is opgeklommen. Maar ook ten aanzien van het contact met buurgemeenten, bedrijfsleven en maatschappelijk middenveld wordt door velen aangegeven dat de gemeente een ver-

sterkte positie heeft gekregen.' Verder blijkt dat fusiegemeente gemakkelijker bestuurlijke posities verwerven in commissies van bijvoorbeeld de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Dat heeft indirect positieve consequenties voor de eigen bestuurskracht.

**EENPITTERS** Na een herindeling is kwetsbaarheid van de ambtelijke organisatie geen onderwerp van gesprek meer. Eenpitters of heel brede specialisten komen in de nieuwe organisaties niet of nauwelijks meer voor. Ook de kwaliteit van de organisaties als geheel is volgens de geïnterviewde gemeentesecretarissen in het algemeen toegenomen. De onderzoekers plaatsen wel een kanttekening. Ze waarschuwen ervoor dat organisaties weliswaar minder kwetsbaar zijn geworden, maar dat in een aantal organisaties wel een nieuw soort kwetsbaarheid ontstaat als gevolg van doorgaande bezuinigingen op de formatie. 'Het investeren in kwaliteit van medewerkers staat onder druk. Terwijl door alle betrokkenen wordt aangegeven dat

## Rol burgemeester bij herindelings

De rol van lokale bestuurders, en met name burgemeesters, is volgens adviesbureau Leeuwendaal cruciaal bij gemeentelijke herindelings. Als burgemeesters het niet met elkaar kunnen vinden en elkaar het succes niet gunnen, is een fusietraject min of meer gedoemd te mislukken.

Oud-gouverneur Léon Frissen (Limburg) en voormalig commissaris van de koningin Geert Jansen (Overijssel) plaatsen kanttekeningen bij deze stellige conclusies. De Noord-Hollandse commissaris Johan Remkes ziet die cruciale rol wel.

'De lokale politiek speelt een cruciale rol en de rol van de burgemeester is daarvan afgeleid', stelt Frissen. Burgemeesters kunnen op basis van hun bestuurlijke ervaring beargumenteren dat het verstandig is om te fuseren, maar als de gemeenteraad daarin niet meegaat, is het einde oefening. De burgemeester wordt door de raad met een boodschap op pad gestuurd. 'De raad heeft het primaat en de burgemeester is daarin volgend. Hij moet

de gevoelens en opvattingen van de raad vertolken. De gemeenteraad zet zijn burgemeester in als bestuurlijk drukmiddel om herindeling te bevorderen dan wel tegen te houden', aldus Frissen.

De rechtspositie van een burgemeester is en blijft overigens een lastige, stelt Frissen; iets waar burgemeesters zelf niet voor uitkomen. 'Bij een herindeling staat een burgemeester uiteindelijk met lege handen. Vanuit dat oogpunt bekeken, is het lastig om volop aan een herindeling mee te werken.'

'De burgemeester is een vooruitgeschoven post', stelt ook Jansen. De wens van het college en de gemeenteraad zijn bepalend. De mate van gezaghebbendheid van een burgemeester kan een verschil maken, maar 'je kunt niet zeggen dat de rol van dé burgemeester cruciaal is'. En hoewel met de invoering van het dualisme wettelijk is geregeld dat de burgemeester een rol speelt in samenwerking met andere overheden, 'gaat het er in de praktijk toch om hoe de burgemeester het debat voert en de mate

waarin de gemeenteraad hem of haar ruimte geeft en gunt. Soms wil de burgemeester wel, maar als de wethouders en de raad niet willen, houdt het op.'

Vanuit zijn praktijk ziet Remkes die cruciale rol van burgemeesters wel en vindt ook dat zij die moeten vervullen. 'Een burgemeester moet het college en raad richting wijzen.' De burgemeester hoeft wethouders en raad niet voor het blok te zetten, maar wel zijn strategische inzicht en vermogen in de strijd gooien. 'Bij burgemeestervacatures probeer ik ook te beoordelen of sollicitanten daarover beschikken en of ze bereid zijn een rol te spelen die recht doet aan het politieke primaat van de raad.' In herindelingsdiscussies moeten burgemeesters veelal 'acteren op kousenvoeten', weet Remkes. Goede verhoudingen met collega-burgemeesters en omliggende gemeenten en het vermogen zichzelf weg te cijferen zijn tevens van belang, zo stelt hij.

Yolanda de Koster